

Meer samenhang en minder versnippering

Vakvernieuwing bedrijfseconomie

Tekst: Brigitte Bloem

De actualisatie van de examenprogramma's is in volle gang, ook voor bedrijfseconomie. Een curriculumontwikkelaar en een leraar uit de subcommissie bedrijfseconomie gaan samen met een lid van de advieskring in gesprek over de voortgang en de keuzes die nu op tafel liggen. De laatste adviesronde vindt op dit moment plaats.

Verbeteren en doorontwikkelen is de drijfveer voor deelname aan de vakvernieuwingscommissie

Remon Korteweg

De subcommissie bedrijfseconomie maakt deel uit van de vakvernieuwingscommissie mens en maatschappij en bestaat uit leraren, vakexperts en curriculumontwikkelaars. Deze commissie werkt sinds september 2024 aan nieuwe, toekomstbestendige examenprogramma's voor vmbo, havo en vwo voor de mens- en maatschappijvakken. Voor bedrijfseconomie betreft het de examenprogramma's voor havo en vwo.

De advieskring mens en maatschappij, met vertegenwoordigers uit het onderwijsveld en maatschappelijke organisaties, geeft in drie rondes feedback op de tussenproducten van de vakvernieuwingscommissie. Advieskringleden halen daarvoor actief input op bij hun achterban. De reacties worden verzameld, gebundeld en besproken met de commissie.

Verbindend element

Bedrijfseconomie staat er al behoorlijk goed voor, vindt leraar en lid van de vakvernieuwingscommissie Remon Korteweg. "Maar wat al goed is, kan altijd beter", lacht hij. "Bovendien is de samenleving aan snelle veranderingen onderhevig." Juist dat verbeteren en doorontwikkelen is de drijfveer voor zijn deelname aan de vakvernieuwingscommissie. Een mooie opdracht voor de commissie om het programma bij de tijd te brengen en concreter te maken, en tegelijkertijd ook te zorgen voor een duurzaam programma.

Ook SLO-curriculumontwikkelaar en leraar Dirk Wijers is betrokken bij de actualisatie van de examenprogramma's bedrijfseconomie en economie. Het vak management en organisatie werd in 2018 omgevormd tot het vak bedrijfseconomie, ondernemerschap en financiële zelfredzaamheid. Aangezien dat alweer flinke tijd geleden is, is er een aanvullende reden het vak nog eens onder de loep te nemen. Bij de vernieuwing in 2016 werd aangegeven dat bedrijfseconomie een belangrijk onderdeel is van de persoonlijke vorming van leerlingen, "maar", benadrukt Dirk, "uit monitorrapporten bleek dat zowel leraren als leerlingen moeite hadden om de samenhang te zien tussen de beslissingen die je zelf bijvoorbeeld in je persoonlijk leven neemt en hoe dat zich vertaalt naar bedrijven." Bij de huidige actualisatie is de vakvernieuwingscommissie tot het inzicht gekomen dat deze tijd vraagt om het persoonlijk leven nadrukkelijker te verbinden met bedrijfseconomische keuzes.

"We willen leerlingen laten begrijpen dat wat je leert over organisaties een rol speelt in het beheren van je eigen portemonnee, het organiseren van je studie, je werk, maar ook taken die je doet voor je sportclub of vrijwilligerswerk", vult Remon aan. Dirk licht het raamwerk toe dat de vakvernieuwingscommissie voorstelt: "Bedrijfseconomie werkt met vier klassieke deelgebieden: marketing, organisatie, financiering en accounting.

Het raamwerk biedt de mogelijkheid om deze vier domeinen te koppelen aan zowel de organisatie als het persoonlijke leven. Daarnaast hebben we het onderdeel ondernemerschap explicieter toegevoegd. Hierin worden leerlingen gestimuleerd om zelf een ondernemende houding aan te nemen en zo de vier deelgebieden met elkaar te verbinden. Juist dat verbindende element willen we nu sterker naar voren laten komen."

Advieskring

De vakvernieuwingscommissie levert in drie rondes tussenproducten op: een karakteristiek die de essentie van het vak omschrijft, een raamwerk dat de ordening van de inhoud weergeeft en een concrete, wettelijk vast te stellen omschrijving van de kennis, inzichten en vaardigheden waarover een leerling aan het einde van een opleiding (of vak) minimaal moet beschikken.

Ook wordt een voorstel gedaan voor de 50-50 verdeling wat onder het schoolexamen valt en wat er in het centraal examen getoetst moet worden. Per ronde gaan de verschillende tussenproducten naar de vakkamer bedrijfseconomie, onderdeel van de advieskring mens en maatschappij.

De advieskring bestaat uit vertegenwoordigers van organisaties, instellingen en netwerken die relevant zijn voor het vak, zoals vertegenwoordigers van de VECON, vakdidactici van lerarenopleidingen en vertegenwoordigers van andere relevante maatschappelijke organisaties. De advieskring reflecteert op de tussenproducten van de commissie en haalt feedback op bij de achterban. Leraar en lerarenopleider Mark Sikkes maakt deel uit van de vakkamer bedrijfseconomie van de advieskring: “De feedback die we ophalen bij deze brede achterban brengen we samen en vervolgens formuleren we een gezamenlijk advies. Dat gaat terug naar de commissie, die het weer verwerkt.” Belangrijk daarbij is dat bedrijfseconomie een eigen pad volgt. “In het begin liepen we samen op met economie”, vertelt Remon. “Maar de dynamiek en het werkveld blijken toch te veel te verschillen. Daarom hebben we beide vakken opgesplitst en kunnen we per vak maatwerk leveren.”

“Ze zijn echt de stem vanuit het veld”

De advieskring is geen formaliteit, benadrukt Dirk. “Ze zijn echt de stem vanuit het veld. Wat leeft er bij leraren? Wat werkt wel en niet in de klas? Ze leveren uiterst waardevolle feedback.”

Remon vertelt over een andere zeer nuttige bron van informatie: de leerling zelf. “Op het SLO-kantoor in Amersfoort hebben we een aantal leerlingen geïnterviewd. We vroegen hun hoe ze het vak bedrijfseconomie op dit moment ervaren, wat er beklijft en wat niet en wat ze vooral belangrijk vinden. Dat leverde verrassende inzichten op. Leerlingen zeiden bijvoorbeeld dat ze het persoonlijke financiële stuk weliswaar interessant vonden, maar de link met bedrijven niet altijd zagen. Dat is precies waar we nu op sturen.”

Logisch ordenen

Mark: “Bij de karakteristiek en het raamwerk hebben we vanuit de advieskring de suggestie gedaan om het persoonlijke perspectief toch weer wat te verkleinen en meer nadruk te leggen op de organisatiecontext. Anders dreigt namelijk de ziel van het vak enigszins uit beeld te raken.”

De opdracht was ook om meer samenhang te creëren. Remon licht toe: “Als jij als organisatie je marketingbudget verhoogt, heeft dat gevolgen voor je financiën en personeel. Deze samenhang willen we laten zien.”

Daarnaast komt er meer ruimte voor maatschappelijke organisaties. “Het huidige vak bedrijfseconomie is sterk op commerciële organisaties gericht”, stelt Dirk. “We vinden het ook belangrijk dat er aandacht komt voor organisaties met sociale en ideële doelen. Dat past ook bij deze tijd.”

De vakvernieuwing is zo ingericht dat veel onderwijsprofessionals meedenken en meepraten. “We hopen dat we op die manier keuzes maken die gedragen worden”, zegt Dirk. “Opmerkingen en zorgen worden serieus genomen en waar mogelijk verwerkt. Daardoor voelen betrokkenen zich gehoord. We proberen recht te doen aan alle legitieme zorgen.”

Twee thema's keren steeds terug: differentiatie en overladenheid. Ten eerste, hoe wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen bedrijfseconomie op de havo en op het vwo? We hebben een voorzet gedaan, maar kijken daarvoor zeker nog uit naar de feedback van de advieskring”, vertelt Remon. Ten tweede, het voorkomen van overladenheid. “Dat is misschien wel onze grootste zorg. We willen niet dat het programma te vol wordt. Dat is eerder gebeurd. Dan moeten er later weer onderwerpen afvallen. Dat willen we voorkomen. De actualisatie moet niet per se méér stof toevoegen, maar vooral logisch ordenen. Meer samenhang, minder versnippering”, vat Remon samen.

Derde feedbackronde

Tijdens de derde advieskringperiode staat de volledige set concepteindtermen en de verdeling CE-SE centraal. “Na deze derde en laatste feedbackronde passen we de concepteindtermen nog aan”, licht Dirk toe. “Is er voldoende onderscheid tussen havo en vwo? Is het programma haalbaar en niet overladen? Komt de kern van het vak helder naar voren en is het werkbaar in de praktijk? Dat zijn de vragen die in de derde ronde met name aan de advieskring gesteld worden.” Het globale beeld is positief kritisch.

“We zijn enthousiast over de samenhang en het bredere perspectief”, schetst Mark. “We zullen scherp letten op de eigenheid van de leerwegen en op haalbaarheid en taalgebruik. Soms moet iets simpeler of concreter.”

De drie spreken eensgezind over het proces. Doordat zoveel leraren meedenken, voelen mensen zich gezien, ervaart Dirk. “Dat vergroot het draagvlak enorm.” Mark merkt dat ook: “Je ziet dat veel feedback van de advieskring terugkomt in nieuwe versies van de tussenproducten. Er wordt echt geluisterd.” Volgens Remon is dat precies de bedoeling. “We proberen alle legitieme zorgen serieus te nemen. Het moet van en voor het veld zijn.” Na oplevering van de conceptexamenprogramma's volgt in schooljaar 2027-2028 de fase van beproeven. In deze fase testen scholen onderdelen van het conceptexamenprogramma in de praktijk.

Daarna worden definitieve keuzes gemaakt en komen er handreikingen en ondersteuning voor de uiteindelijke invoering. Dirk: “Doel is een programma dat richting geeft, maar ruimte laat voor professionele keuzes van de individuele leraar.”

Relevantie en herkenbaarheid

De grootste winst straks voor leraren en leerlingen, stellen alle drie, is relevantie en herkenbaarheid van bedrijfseconomie. Remon hoopt dat leerlingen het nut van het vak direct voelen: “Dat ze denken: hier heb ik iets aan. Voor mijn studie, werk en privéleven.” Mark wil af van het overheersende imago van het vak: “Ik hoop vooral dat bedrijfseconomie niet langer wordt gezien als ‘het vak voor toekomstige ondernemers’. Het is veel breder. Het gaat om economische geletterdheid voor iedereen.” Dirk kan dat beamen: “Ondernemerschap is niet alleen een bedrijf starten. Het is een houding: initiatief nemen, kansen zien en verantwoordelijkheid dragen. Die houding kan juist ook maatschappelijke, ideële of vrijetijdsdoelen dienen. Dat bredere perspectief willen we leerlingen graag meegeven.”

“Ik hoop vooral dat bedrijfseconomie niet langer wordt gezien als ‘het vak voor toekomstige ondernemers’. Het is veel breder”

Op de hoogte blijven?

Kijk op actualisatie-examenprogrammas.nl/mens-maatschappij voor meer informatie. En meld je daar aan voor de automatische updates, zodat je op de hoogte blijft.